

POKROK ZÁPADU

ZALOŽEN ROKU 1871.—ROČNÍK XXVII.

OMAHA, NEB., V PÁTEK 15. ČERVENCE 1898.

Dvojtýdenníku: ROČNÍK VI. číslo 87.

Santiago se vzdalo!

Španělové budou dovézti domů.

Příštím naším cílem je Porto Rico.

Záliv Subický na Luzonu jest opanován.

Jak bylo loďstvo Cervero zmařeno.

Santiago se vzdalo.

Po delším vyjednávání vzdal se konečně velitel Toral v Santiagu, s veškerým svým mužstvem a zásobou stěhova a sice včera, ve čtvrtek, ve 3 hod. odp. Však nejen Santiago, nýbrž celá východní část Kuby tímto vzdáním se padla v ruce naše a posádka v Guantanamo, Caimanera a Sagua, celý čtvrtý španělský armádní sbor, jest ve vzdání tom zahrnut. O vzdání se bylo vyjednáváno po celý týden a den ze dne prodlužováno příměří a odkládáno útočení na město. Španělský generál nabízel nejprve vydati město, když mu bude dovoleno odtáhnouti s veškerou zbrojí. Když to zamítnuto, chtěl aspoň podržeti zbraň drobnou a odtáhnouti o den dříve, než by Američané město obsadili. I to bylo zamítnuto, ale konečně nabídnuto mu bylo, že dopravíme sami vzdalé vojsko do Španělska a na to gen. Toral přistoupil. O 2:30 včera odp. docílena shoda v hlavních věcech a o 3. h následovalo vzdání se. A tak bez dalšího krveprolití docíleno opět jedno velké vítězství, jež by dojista mělo usplňiti uzavření míru.

Santiago bude obsazeno posádkou pozůstávající z vojnů, jež na podnebí jižní jsou uvyklí a kteří nemusí se obávati nemoci tam obvyklých a veškerá naše moc a síla obrácena bude nyní na Porto Rico. Výpravě na Porto Rico veliti bude gen. Miles.

Před útokem na Santiago.

Každým dnem očekávaný útok byl den ze dne odkládán a to, jak se zdá, z dobrých příčin. Veliteli našemu jednalo se o to, aby Španělové ze Santiago neušli a proto nedbal započítí dříve s útočením, pokud nebude je míti se všech stran sevný. Jak jsme minule sdělili, prodlouženo bylo právě křídlo obléhací armády, tak aby opíralo se až o samý záliv za Santiagem a obklopovalo tak celé město. Však kruh, který svíral město od severu byl tenký a slabý proto odkládáno, až by došlo k tomu, že se posílí, jež téměř každým dnem ku břehům kubským přistávaly. Tu však působilo velkou obtíž počasí. Nynější doba jest dobou deštivého počasí na Kubě a cesty jsou ve strašném stavu, tak že postup vojska od břehů k městu a zvláště doprava těžkých děl působila obtíž nesmírně. Ve středu zaslal generál Shafter do Washingtonu zprávu, v které sděloval, že měl s velitelem španělským Toralem rozmluvu, trvajíc jednu a půl hodiny, že prodloužil příměří do čtvrtka poledne a sdělil mu, že na žádný jiný návrh než bezvýhradné vzdání se nepřistoupí. Upozornil jej, že nemůže naděti na vyvážení a nemá, aby pokračoval dále v bezvýhradné boji. Dodává, že má

za to, že slova jeho neminula se účinku a doufá, že se nepřítel vzdá. Jestli ne, tedy že započne útočení ve čtvrtek v poledne všemi děly, jež má po ruce a za pomoci loďstva, kteréž jest připraveno k bombardování města 13 palcovými granáty. Generál Miles, kterýž se podepisuje "velcí generál-major", zaslal taktéž zprávu, v kteréž oznamuje poradu, jež byla mezi jenerálem španělským a jenerály našimi Shafterem a Wheelerem, že Toral dovozoval, že nemá právo vzdání se bez předcházejícího svolení své vlády, však že obdržel svolení, aby město opustil a zanechal přístav i zásoby stěhova i vzdal se východní Kuby. Nalehavě žádal, aby dáno bylo mu ještě den času, aby mohl požádati o přivolení vlády, k čemuž bylo svoleno.

Nabídka velitele španělského, že město vydá vojsku našemu, když bude mu povoleno bez překážky odtáhnouti, byla sice uvažována, avšak zamítnuta a to hlavně z té příčiny, jelikož cítí se armáda naše dosti silnou k dobytí Santiaga a Španěly zajmouti, čímž nejen ovládne úplně ve východní části Kuby, nýbrž oslabena i bude moc španělská na ostrově tom. Když by se svolilo k pokojnému vytáhnutí nepřátel z města, musil by se s nimi podniknouti boj přec někde jinde, buď cestou k Havaně, aneb až teprve v Havaně samé, až k obléhání této dojde, jestliže dříve mír uzavřen nebude. Uznávalo se, že Španělové brániti se budou zúfivě, a že dobytí Santiaga nedocílilo se bez velkých obětí na životech vojska našeho. Však zároveň dlužno doznati, když by se nechala posádka santiagojské z města vyjít a spojila se s jinými, nemohla by dojista bez velkých ztrát přemogućena býti. Mimo to, jedná se též o to, aby boj u Santiagu skončen byl jednak z ohledu toho, že snad pádem Santiaga může dojiti k příměří a uzavření míru, ze strany druhé pak uznává se, že průtahy a dlouhým vyjednáváním neb obléháním, utrpělo by vojsko naše ztrát ne menších nežli v útoku. Počítají se totiž ve vojsku zmáhati různé nemoci následkem neobvyklosti podnebí. Jsou to především zimnice, kterýmž vzdor pilnému užívání chininu vojsko naše v neobvyklém tom podnebí propadá. Tento týden vypukla též nejobávanější ze všech, zimnice žlutá a proto.

Co se obmyslí se Santiagem po jeho pádu, není úředně sděleno, avšak dá se souditi, že bude obsazeno a drženo vojskem naším. První a druhý pluk sestavený z vojnů, kteří již jednou žlutou zimnici přestáli a nemají se též proto co obávati, obdržely již očekávané rozkazy, by se připravily

na cestu proti nepříteli a z toho vyvozuje se, že sloužití budou co posádka v Santiagu, kdežto ostatní naše vojsko vrženo bude ve směru jiném, nejspíše proti Porto Ricu, kdež není podnebí tak zdravě škodlivým.

An toto píšeme, není známo, zda-li gen. Miles ujal se velení, aneb ponechává je v rukou gen. Shaftera nadále. Dle jedné zprávy se velení ujal a tomu nasvědčuje i jeho úřední zpráva, v kteréž se podepisuje co "velcí generál-major." Dle jiných zpráv neměl to v úmyslu a nehdlá se velení ujmouti, nýbrž pouze jen přehlíží a dohlíží, zdaliž vše náležitě se koná.

Jak bylo zničeno loďstvo Cervero.

Minule popsali jsme námořní bitvu při ústí zálivu santiagojského dle pozorování z válečné lodi Iowa a doplňujeme popis tento zprávu pozorovatele loď velitelské, křižáku Brooklynu:

V neděli 3. července byla pátá neděle Američanů před Santiagem a devátá neděle od vítězství Deweyho v Cavite. Po ránu nebylo pozorováti žádnou proměnu. Při rozednění byla ta samá jednotvárnost a po rozednění to samé tropické slunce; za zákopy částečně pobořenými viděti bylo ústí těch starých děl, pohotově odpovídati, vzdor útočení předcházejícího večera. Na djuším oceánu kolébaly se velké válečné lodě amerického loďstva lenivě ve vzdálenosti 4 až 5 mil od ústí přístavu. Šik, kterýž domněle vždy tvořil polokruh objímající vjezd do přístavu, byl tohoto rána nad obyčej protrhán. Válečné lodě zanášeny byly proudem k východu, Massachusetts, New Orleans, Newark a New York nebylo viděti. New York odvezla adm. Sampsona do Altares, 8 mil na východ, k návsťevě tábora americké armády, kdežto ostatní chybící zmíněné lodě americké eskadry byly u Guantanamo, 40 mil východně. Loď, kteréž tvořily blokádu, byly válečné lodě Iowa, Indiana, Oregon, Texas, křižák Brooklyn a malé jachty Gloucester a Vixen. Iowa byla o míli dále na širém moři než ostatní, spravujíc svou střílnu 12. palcových děl, kteráž byla trochu porouchána, kdežto Indiana činila to samé na přední střílně svých 13 palcových děl. Loď, kteréž byly tou dobou skutečně upotřebitelné, byly Oregon, Texas a Brooklyn, ačkoliv později kapitánové Evans i Taylor (z Iowy a Indiana) též své do ohně přivedli.

Jest obyčejem na lodích jež se spravují pravidly, že odbývá se přehlídka aspoň jednou za 3 měsíce a čtou se pravidla válečná. První vyvolání mužstva stalo se o 9:15 ráno a mužstvo shromažďovalo se na paluby. Stráž na stěžni Brooklyna chvíli před tím oznamovala, že v přístavu pozorováti jest kouř, avšak jelikož to samé pozorováno bylo několikrát před tím, nevěnována tomu žádná pozornost. Brooklyn a Vixen byly jediné lodě západně od ústí zálivu, kdežto ostatní odneseny byly hodně na východ. Řiditel loď Hodgson na můstku Brooklyna ptal se ostře stráže: "Nehýbe se ten kouř?" Stráž po pozorování as minutovým dlouhým dalekohledem odpověděla v rozčilení: "Velká loď vyjíždí z přístavu." Hodgson, kterýž jest velice chladným člověkem, podíval se nejdříve sám a uchopil megaphon vzkřiknul na stráž ra zadním můstku, aby oznámila veliteli, že nepřátelské loďstvo pluje ven z přístavu.

Com. Schley seděl pod plachtou na zadní palubě. Vystoupiv na můstek, nařídil dáti znamení ostatnímu loďstvu a připraviti loď k boji. Pak šel ku předu a zaujal své místo na malé platformě běžící kol otáčecí věže, kteráž byla pro něho zřízena. Mužstvo zajásalo potěšením a spěchalo na svá místa a rozkazy rychle po sobě následovaly. Schley s dalekohledem v ruce sledoval pohyby první vyjíždějící loď a viděl, kteráž zahýbá k západu, však posud nedal rozkaz k palbě. Oregon započala střelbu se svými 13 palcovými granáty, Indiana a Texas následovaly, avšak vzdálenost jejich byla příliš velká. Brooklyn posud vyčkával, až dole v strojárně hromádko uhlí pod kotly, každý muž na palubě pilně pracoval a každé dělo bylo k palbě připravováno. Schley chtěl dříve zjistiti, zdali všechny lodě plouť budou stejným směrem, aneb zdali se rozjedou po různu. Mezi tím Oregon započala zatáčeti k západu a Texas se přiblížila a počala působiti spouští a zkázu na hlavní lodi Infanta Maria Tereza.

"Jedou všechny na západ", oznamoval poručík Sears a tou dobou započaly palbu západní baterie. "Plnou silou ku předu, započňte palbu," kázal velitel. "Střílejte s rozvahou a nemařte stěhivo," připojil a nařizení to oznamováno bylo do střílen. V okamžiku byly strašné 8. a 5 palcové baterie na levém boku Brooklyna otevřeny a křižák čelil před první prchající loď, páliv proti ní a jsa sám terčem dvou lodí nepřátelských. Com. Schley viděl, že první loď mířila přímo proti lodi Brooklynu, v patrném úmyslu, do ní co beran vraziti. V tom proveden byl pěkný manév. "Hodně na levo s kormidlem," velel Schley a křižák počal se zatáčeti, vysílaje mocné kotouče dýmu ze svých komínů. Zatočil se rychle a velký jeho ocelový beran nyní čelil proti lodi nepřátelské. Infanta Maria Tereza musila obrátiti ke břehu, jestli chtěla ujíti beranu tomuto. Granáty z Texasu a Oregonu, s hrozným přívalem střel z Brooklyna, vykonaly svou práci a kouř počal se valiti mocně z její paluby.

Mezi tím bylo viděti, kteráž bývalá jachta, nyní výpomocný křižák Gloucester s pomocí Iowy ničí oba ničitely torpédových lodí, kteréž následovaly poslední loď z přístavu. O 10. h. veškeré kaperdské loďstvo bylo na širém moři a plulo rychle k západu. Indiana a Iowa nemohly mu stačiti, avšak Oregon přijížděl na pomoc Brooklynu, kterýž o 10:05 byl utkán v boj se třemi loděmi, totiž Infanta Tereza, Cristobal Colon a Vizcaya. O 10:11 všechny španělské lodě soustředily palbu na Brooklyn a tato byla v pravém krupobití střel, z nichž však většina šla přes. Stojte v tomto krupobití střel, tážal se Schley mladíka jménem Ellis, kterýž stál blíž něho u stroje k měření vzdálenosti: "Jak je daleko k Vizcayi?" Mladík zaměřil stroj a pozoroval jej okamžik, pravil: "2200 yardů pane," v tom kule zahvízdla, následovalo plesknutí a hlava ubožáka byla utržena 8 palcovým granátem. "To je smutné," pravil Schley, an tělo ubožáka padlo k jeho nohám a maje dalekohled u očí dodal za chvíli: "První loď je zničena. Již prchá ke břehu."

Marie Teresa zaměřila přídru ku břehu a v málo okamžicích byla úplně v plamenech. Dělostřel-

cům Brooklynu nařizeno soustřediti palbu na Almirante Oquendo a s pomocí Oregonu byla i tato loď v 10 minutách zahrnuta ku břehu co hořící vrak. Mezi tím Iowa potopila jednoho ničitely torpéd a druhý byl zahrnán na břeh palbou z Gloucesteru.

O 10:40 obrátila Brooklyn svou pozornost na Vizcayu, kterouž Cristobal Colon předjel. Tou dobou jedné loď, kteréž bylo viděti z Brooklynu, byla Oregon asi 1 1/2 míle vzadu a Texas asi 3 míle. O 10:53 zasažena byla Vizcaya 8 palcovou střelou z Brooklynu, po celé délce paluby, a u předu granát puknul, usmrtil 80 osob. V zářetí vypuknul i na té oheň a zaměřila ke břehu u Aseraderos, kdež naběhla na mělčinu. Brooklyn se nezastavil, nýbrž stihl Cristobal Colon a jej následoval Oregon. O 11:15 poškozena byla Brooklyn lehce krupobitím španělských granátů a zastavivši střelbu, stihala plnou parou loď nepřátelskou. Mužstvo vyšlo na palubu a počalo jásati, nevěšmajíc si ani hvizdu španělských granátů. Provolávalo slávu Schleyovi i Clarkovi a Oregonu a mužstvo na Oregonu jásot opětovalo.

Na stěžni Oregonu náhle objevila se vlajka, kterouž signální důstojník tlumočil co "Pamatujte na Maine". "Odpovězte, že tak činíme," pravil Schley a když vlajka v odpověď vytažena, provázek jí jásot hromový. Plnou silou pokračováno pronásledování a mužstvo na palubě s velikým zájmem sledovalo každé hnutí obou lodí. Colon, ve vzdálenosti 5 mil, držel se při břehu, však Schley nařídil Oregonu, aby jí stihl a svou loď zaměřil přímo ke Cape Cruz, kolem něhož by Colon býval musil podniknouti velkou objížďku, aby uniknul. Za hodinu Brooklyn zkrátil vzdálenost mezi ním a Colonom. Kap. Clark z Oregonu dal ze své loď signál: "Cizá loď v dáli, vypadá jako italská." Tím dělal si úsměšek z toho, že Colon byl koupen španělskou vládou od Itálie.

Schley seděl blíž předních střílen a klátě nohama v spokojenosti nařídil: "Rekněte Oregonu, že může zkusit jeden ze svých 13 palcových železničních vlaků na ní." Byl to hrozný rachot, když mocná tato střela letěla kol Brooklyna a po okamžiku pozorování téže ozval se velký jásot, an velká střela tato padla do vody blíž zádě Colonu, 4 míle vzdáleného. Jiný výstřel byl vyslán a padnul ještě blíž. Pak započaly střelbu baterie 8 palcové na pravém boku loď a na přídi.

O 1:05 pářily Brooklyn i Oregon na Colon a po 10 minutách, v kterýchž z Colonu matně bylo odpovídáno a když viděti bylo, že naše loď jí dohánějí, zaměřila ku břehu. O 1:15 stáhla svou vlajku na znamení, že se vzdává a když na hlavním stěžni Brooklynu objevilo se koště, vypukl jásot na obou lodích, který trval plných 10 minut. Tou dobou bylo jediné loď, jež viděti, bylo Vixen, 5 mil a Texas 7 mil vzdálená. New York viděti vůbec nebylo. Když blížily se naše loď Colonu, spozorován kouř New Yorku na obzoru, úplných 12 mil vzdálenosti.

Z Brooklynu byl spuštěn člun a kap. Cook odebral se na loď nepřátelskou, aby přijal vzdávající se. Admirál velcí pravil se slzami v očích: "Vzdávám se bezvýhradně com. Schleyovi." Byli

Pokračování na str.